

ging speelt mee dat de entrees nauwelijks herkenbaar zijn en op een enkele na niet uitnodigend zijn vormgegeven.

In de jaren zestig van de twintigste eeuw stond het ontwerp van het negentiende-eeuwse park onder druk. Het grootschalige denken, de geringe waardering voor het verleden en het idee dat de moderne recreatiebehoefte onmogelijk in het negentiende-eeuwse ontwerp konden worden ingepast, deden Het Park bijna de das om.

Tegenwoordig staan geschiedenis, 'kwaliteit' van de buitenruimte en kleinschaligheid weer meer in de belangstelling. Het renovatieplan dat nu wordt gemaakt, laat dan ook pogingen zien om de moderne recreatiebehoefte in overeenstemming met het negentiende-eeuwse parkontwerp in te passen. Dat is een opgave die moet slagen, want Het Park is al meer dan honderdvijftig jaar de 'ondergrond' waarop een groot deel van de Rotterdamse bevolking zich vermaakt.

NOTEN

1. H. Helmink-Habes, 'Een groene rand. Het werk van J.D. Zocher jr en L.P. Zocher in Rotterdam, 1844-1864' (scriptie VU; Amsterdam 1995) 35.
2. L.C.J.C. van Ravesteyn, *Rotterdam in de negentiende eeuw. De ontwikkeling der stad* (Rotterdam 1924) 45.
3. Rudolf Mees, 'De Muizenpolder', *Rotterdamsch Jaarboekje* 1917, 114-126; 120.
4. H. Helmink-Habes, 'Het ontstaan van het openbaar groen in Rotterdam 1844-1864', *Rotterdamsch Jaarboekje* 1997, 280-307; 288.
5. J. Nieuwenhuis, *Mensen maken een stad 1855-1955. Uit de geschiedenis van de dienst van*

gemeentewerken te Rotterdam (Rotterdam 1956) 44.

6. Mees, 'Muizenpolder', 124.

7. Anoniem, 'Wandelingen in de Maasstad', in: *Kunstkronijk* 16 (1855) 82.

8. Ravesteyn, *Rotterdam in de negentiende eeuw* 97.

9. K. Stal, 'Ruimtelijke ontwikkeling van Den Haag', in: Th. de Nijs en J. Sillevs (red.), *Den Haag. Geschiedenis van de stad. Negentiende en twintigste eeuw* (Zwolle 2005) 24.

10. Helmink-Habes, 'Ontstaan', 303.

11. Over de aanleg en de geschiedenis van het Park in de negentiende eeuw: J.M. Baelde, 'Het Rotterdamsche Park', *Rotterdams Jaarboekje* 1941, 202-222.

12. E. Mees-Havelaar, 'Een kind van de Boompjes', in: Ch.A. Cocheret, W.F. Lichtenauer en Jacob Mees (red.), *Rotterdammers over Rotterdam. Herinneringen aan een verdwenen stad* (Rotterdam 1947) 58-68; 64. Voor een interview met E. Mees-Havelaar 20-1-1942 over de Boompjes zie GAR 73.01 183 De Monchy.

13. Anoniem, *Eene beschouwende wandeling om de stad Rotterdam. Kunnende ook dienen tot een Gids voor Vreemdelingen, met de daarbij behorende toelichtende Aanteekingen en Bijvoegsels, door een ingezetenen dezer stad* (Rotterdam 1858), 12.

14. *Kunstkronijk*, 86.

15. *Album van Rotterdam* (Ringlever en Bresser; Rotterdam 1911); *Album van Rotterdam* (W. Ringlever; 's Gravenhage 1915).

16. Helmink-Habes, 'Groene rand', 46.

17. Mees-Havelaar, 'Een kind van de Boompjes', 63.

18. *Rotterdamsch Nieuwsblad* 28 juni 1881.

19. Baelde, 'Het Rotterdamsche Park', 207.